

Культасвета

СІМВАЛЫ НАТХНЕННЯ

Напярэдадні Дня Незалежнасці ў філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея — Музеі сучаснай беларускай дзяржаўнасці — ушанавалі пераможцаў і прызёраў адкрытага конкурсу «Сімвалы маёй краіны». Творчае спаборніцтва, якое было прымаркавана да 25-годдзя зацвярджэння Дзяржаўнага герба і сцяга Беларусі, доўжылася з 3 лютага да 17 мая і сабрала звыш 70 работ з розных рэгіёнаў нашай краіны. Арганізаваную падтрымку яму аказалі Міністэрства культуры і ГА «Белая Русь», а адным з інфармацыйных партнёраў выступіў Выдавецкі дом «Звязда», таму, натуральна, мы не маглі абмінуць урачыстую цырымонію ўзнагароджання лаўрэатаў.

«Сярод удзельнікаў праекта — людзі розных узростаў і розных прафесій, жыхары розных рэгіёнаў Беларусі, — зазначае дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Павел САПОЦЬКА. — І для нас прыемна, што, па-першае, ёсць інтарэс да конкурсу, ён атрымаўся насамрэч рэспубліканскі, а па-другое, што ў такой няпростай і важнай тэме ўдзельнікі прадэманстравалі столькі цікавых крэатыўных ідэй, якія ўвасобіліся ў адметныя мастацкія ініцыятывы».

Пластылін, фарбы, алоўкі, папера, дрэва, тканіна і ніткі, шкло, фетр, стужкі, фааміран — прытрымліваючыся вядомых кожнаму выіў дзяржаўных сімвалаў, удзельнікі праявілі крэатыў у выкарыстанні матэрыялаў і мастацкіх тэхнік. У ліку самых краўнальных — дзіцячыя малюнкi, аўтарам якіх усяго па сем гадоў, сярод найбольш уражальных — маштабныя калектыўныя работы, над якімі навучэнцы школ і каледжаў, працоўныя калектывы, семі і працавалі шмат дзён. Зрэшты, кожная з работ лаўрэатаў, якія трапілі на выніковую выстаўку конкурсу, прыцягвае ўвагу, мае сваю адметную гісторыю і цікавыя рашэнні. Таму для журы, у якое ўвайшлі дзеячы культуры і мастацтва, навукоўцы, прафесійныя ідэолагі і журналісты, няпростым стала вызначэнне прызёраў у трох катэгорыях — «Найлепшы сцяг», «Найлепшы герб» і «Найлепшы сцяг і герб у адной творчай рабоце».

Пераможцамі ў катэгорыі «Найлепшы сцяг і герб» сталі Кацярына, Сцяпан і Пётр

Хаменкі, а таксама Анатоль Палкоў, якія ўсе разам сабралі няпростую канструкцыю — мініяцюрную копію мінскай Плошчы Дзяржаўнага сцяга. «Чаму абралі гэту тэму? — перапытвае Кацярына. — Летась мы былі там падчас сустрэчы агню Еўрапейскіх гульняў — на плошчу трапілі ўпершыню, хоць самі і мінчане. І былі вельмі ўражаныя тым, як у адным месцы сканцэнтраваная беларуская дзяржаўнасць. Работа заняла з тыдзень, а вось ідэю выношвалі доўга — разлічвалі маштаб і прапорцыі, падбіралі матэрыял». Прызнаюцца: усе вельмі стараліся, таму на прызвое месца ў глыбіні душы разлічвалі, а вось першае стала прыемнай нечаканасцю.

Дзяўчаты побач з намі ціха перамаўляюцца: «Ох, на які прыгожы пастамент паставілі наш сцяг — як быццам мы перамаглі». Праз некалькі хвілін высвятляецца, што насамрэч так: калектыўны творчы праект навучэнцаў і педагогаў Мінскага фінансава-эканамічнага каледжа, выкананы з паперы ў тэхніцы скручвання, заняў І месца ў катэгорыі «Найлепшы сцяг».

— Мы далёка не творчая навучальная ўстанова: вось перад вамі будучы банкаўскі работнік і страхавы агент, — прадстаўляе сваіх вучаніў кіраўнік Людміла РАСТАРГУЕВА. — Але калі адна з нашых дзяўчат паказала свае работы з паперы, гэта вельмі натхніла і зацікавіла ўсіх астатніх. Ужо ў працэсе зразумелі, наколькі гэта гіганцкая і карпатлівая праца — 15 вечароў,

Фота Ганны ЗАХАРАВА.

а часткова і начэй, дзяўчаты ў інтэрнаце рэзалі, скручвалі паперу, прыдумвалі, як найпрыгажэй. І выкладчыкі далучыліся: адна абшыла пенапластавую аснову палатном, другая ў апошні момант паправіла-падцягнула. Так што прозвішчы, якія ўказаны сярод аўтараў работы, — гэта толькі асноўны касцяк, насамрэч іх значна больш.

Дзяўчаты згадваюць: раздрукавалі піксельную выяву арнаменту, каб дакладна прытрымлівацца ўзору, але не разлічылі, што аснова папяровай кветкі супадае па памерах з трафарэтам, а ўверсе кветка пашыраецца, малюнак выходзіць зусім іншы — давялося перарабляць наноў. «Але нічога, — смяюцца, — мы любім пераадоляваць цяжкасці, асабліва дзеля такога выніку!»

Аўтар «Найлепшага герба» — 16-гадовая Карына Вечар, якая зрабіла на льяноў аснове рэльефнае дэкаратыўнае пано. А Гран-пры адкрытага творчага конкурсу «Сімвалы маёй краіны», здаецца, нечаканават для сябе самага атрымаў Дзмітрый Кулінковіч — хлопчык прадставіў беларускія герб і сцяг у выглядзе імбірнага печыва, распісанага айсінгам (альбо, калі

папросту, бялковай цукровай глазурай розных колераў). Канешне, дзевяцігадоваму канкурсанту дапамагала мама Кацярына — прафесійны кандытар, затое атрымаўся маленкі, цалкам натуральны духмяны шэдэўр і, магчыма, адзін з найлепшых варыянтаў сувеніра для замежнікаў. «Некаторыя хібы, безумоўна, у нашай рабоце ёсць, але стараліся працаваць без адходаў і пераробак, за двое сутак справіліся», — не без гонару значнае Кацярына. І, пакуль Дзіма пазіруе фатографам, расказвае, што ў шэрагу захапленняў сына — не толькі печыва, але і квілінг, і валянне, а ў перспектыве і бісерпляценне. Дзіма ж смеецца, што печыва ў яго самы любімы ласунак, вось і давялося навуцыцца яго гатаваць.

Акрамя трох прызавых месцаў у кожнай катэгорыі, журы прысудзіла таксама шэраг прызоў у спецыяльных намінацыях. Напрыклад, за ўдалае выкарыстанне сімволікі ў паўсядзённым жыцці адзначылі Юлію Борнік, якая зрабіла ўнікальны офісны арганайзер — ён упрыгожаны стужкамі, што складаюцца ў выяву беларускага сцяга. Прыз «За канцэптальнасць» атрымала 17-гадовая Дар'я Бацішчава — у яе роспісе па шкле перапляліся беларускія брэндy, сімвалы і знакавыя мясціны. Адзначылі і карпатлівую работу Ганны Сакалоўскай у тэхніцы алмазнай мазаікі, і тэхнічнасць пластылінавай аплікацыі Івана Джуса, Яраслава Саўко і Савелія Ладуцкі, і творчыя знаходкі многіх іншых юных і дарослых канкурсантаў. Усе яны атрымалі дыпломы і памятныя падарункі. Убачыць работы лаўрэатаў можна, наведаўшы часовую выстаўку ў Музеі сучаснай беларускай дзяржаўнасці. А натхніўшыся, можна ўзяць удзел у наступным творчым конкурсе — як запэўніваюць у Нацыянальным гістарычным музеі, яны абавязкова будучы працягвацца.

Вікторыя ЗАХАРАВА.

На доўгую памяць

ВЕДАЦЬ ПРА ВАЙНУ, КАБ ЖЫЦЬ У МІРЫ

Трэцяя, завяршальная частка маштабнага культурна-гістарычнага праекта «Вайна і мір», прымеркаванага да 75-годдзя Вялікай Перамогі, адкрылася 1 ліпеня ў Нацыянальнай бібліятэцы. На выстаўцы «Вайна і мір. Беларусь памятае. Вяртанне» прадстаўлены ўнікальныя дакументы, кнігі і перыядычныя выданні, старадрукі і рукапісы, паштоўкі і літаграфіі, якія адлюстроўваюць гісторыю ваенных дзеянняў з 1812 да 1945 года, а таксама перыяды мірнага міжваеннага жыцця на беларускай зямлі.

Нагадаем, ініцыяваны Міністэрствам інфармацыі Беларусі і лаўрэатам прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «За духоўнае адраджэнне», краязнаўцам і калекцыянерам Уладзімірам Ліхадзедавым, падтрыманы Міністэрствам культуры асветніцкі праект «Вайна і мір» бярэ пачатак яшчэ ў лютым. Сутнасць яго ў тым, каб праз цыкл выставак данесці да максімальна шырокай аўдыторыі вытокі і традыцыі патрыятызму беларускага народу, паказаць, як праз пакаленні перадаваліся любоў да Радзімы і гатоўнасць абараняць яе нават цаной уласнага жыцця. Папярэднія экспазіцыі адбыліся ў Дзяржаўным мемарыяльным музеі Якуба Коласа і Нацыянальным гістарычным музеі, далей планавалася ахапіць яшчэ тры гістарычныя перыяды войнаў і міжваеннага часу, задзейнічаць некалькі пляцовак у бібліятэках, музеях, буйных навучальных установах, а кульмінацыяй праекта напярэдадні Дня Перамогі мусілі стаць зборная вялікая выстаўка і форум калекцыянераў з розных краін свету ў Нацыянальнай бібліятэцы.

На жаль, праз напружаную эпідэміялагічную сітуацыю ў Беларусі і ў свеце арганізатарам давялося істотна скараціраваць гэтыя планы — але не адмяніць іх.

Старшыня Пастаянай камісіі па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Віктар Лісковіч падкрэсліў: глыбока сімвалічна, што выстаўка адкрылася напярэдадні свята Дня Незалежнасці: «Тут прадстаўлены падзеі і людзі, якія стаялі каля вытокаў і сённяшняй незалежнасці, і, на мой погляд, нашай будучыні. Гэтыя людзі з году ў год памнажалі наш дабрабыт і рабілі нашу краіну лепшай, бо ўсіх іх аб'ядноўвала любоў да Радзімы».

Цэнтральная частка выстаўкі «Вайна і мір. Беларусь памятае. Вяртанне» — каля 30 кніг Уладзіміра Ліхадзедава, у тым ліку выданні, якія ўбачылі свет у серыі «У пошуках страчанага», і зусім свежыя навінкі: двухтомнік «75 гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне» і «Блакада» (Выдавецкі дом «Звязда»), «Беларусь шматнацыянальная» (выдавецтва

«Альфа кніга»). «Кожная з гэтых кніг па-свойму важная для мяне і, спадзяюся, для чытачоў, — прадставіў новае выданні Уладзімір Аляксеевіч. — Асноўная задумка «75 гадоў Перамогі» — падарожжа ў часе, параўнанне відаў беларускіх мястэчак: якімі яны былі ў даваенны час, якія страшныя сляды разбурэння пакінула на іх Вялікая Айчынная вайна, якімі яны сталі ў цяперашні час; таксама ў кнізе прадстаўлены выпускі сатырычнага агітплаката «Раздавім фашысцкую гадзіну!», рэдактарам якога быў Кандрат Крапіва. Кніга «Блакада» — на першы погляд, пры чым тут Беларусь? Але насамрэч у Ленінградзе жыло і абараняла яго мноства беларусаў, у тым ліку і мая прабабуля, якая загінула падчас блакады. І гэтае выданне, ідэю якога я даўно выношваў, — даніна памяці ёй, усім загінулым і ўсім тым, дзякуючы каму нават у жорсткай асадзе горад жыў, працавалі

заводы, школы, пошта... З лістоў, з надпісаў на паштоўках, якія пакінулі ленінградцы, мы можам адчуць трагічную атмасферу той эпохі і моц духу савецкага народа... «Беларусь шматнацыянальная» планавалася як падарунак гродзенцам і гасцям рэспубліканскага свята нацыянальных культур, аднак, паколькі фэст перанеслі на наступны год, мы вырашылі не чакаць і выдаць яе цяпер. Было даволі складана знайсці паштоўкі канца XIX—пачатку XX стагоддзя, што паказвалі б, прадстаўнікі якіх нацыянальнасцяў жылі на тэрыторыі Беларусі, якімі былі іх будні і святы, і, тым не менш, мы пастараліся прадставіць усё багацце і разнастайнасць розных канфесій і нацыянальных культур беларусаў, рускіх, палякаў, яўрэяў, латышоў, літоўцаў, немцаў, французаў, татар, туркаў, нават кітайцаў і манголаў. Многія фотаздымкі публікуюцца ўпершыню і, мяркую,

будучы карысныя і цікавыя даследчыкам гісторыі».

Іншыя экспанаты — прадметы і дакументы з прыватнай калекцыі, якую Уладзімір Аляксеевіч рупліва збірае ўжо некалькі дзясяткаў гадоў, прычым рэгулярна перадае частку рарытэтаў у падарунак вядучым музеям і бібліятэкам.

Намеснік міністра інфармацыі Ігар Бузоўскі вызначыў ключавыя словы, якімі можна ахарактарызаваць увесь праект: Перамога як сімвал канчатковай, незваротнай кропкі ў гісторыі кравапраліццяў на беларускай зямлі, незалежнасць, якую здабылі, адстаялі і перадалі нам як вялізную каштоўнасць папярэдняга пакалення, і спадзвіжніцтва — справа, якая робіцца апантанымі, самаадданымі людзьмі не дзеля славы і матэрыяльных выгодаў, але ў рэшце рэшт становіцца важнай часткай захавання гістарычнай памяці.

Апошняю думку падхапіў і генеральны дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі: «Хачу адзначыць вялікі ўнёсак калекцыянераў, дзякуючы якім па драбніцах вяртаюцца ў нашу краіну тыя выданні і дакументы, якія некалі былі вывезеныя — у ваенных нарабаваным скарбам, у багажы бежанцаў і вымушаных перасяленцаў — як мы часам кажам, боты загарнулі ў газету, і толькі дзякуючы гэтаму яе адзіны на сёння асобнік захаваўся ў музеі пэўнай краіны... Адзін з такіх людзей, якія

дапамагаюць вярнуць на радзіму гістарычныя артэфакты, — Уладзімір Ліхадзедаў, які сабраў насамрэч фантастычную калекцыю матэрыялаў па Беларусі. Я ўпэўнены, што гэтая работа будзе працягвацца, бо незалежнасць любой краіны — гэта не дзяржаўная граніца і не армія, і нават не ўласны грошы. Незалежнасць — гэта дух, які жыве ў народзе, і я спадзяюся, што разам мы сфарміруем гэты моцны дух...»

Старшыня Пастаянай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі Ігар Марзлюк нагадаў, дарэчы, што дзякуючы самаахварнасці беларускіх бібліятэкараў і музейшчыкаў у першыя дні Вялікай Айчыннай вайны былі ўратаваныя многія гісторыка-культурныя каштоўнасці нашай краіны. Так, беларускія кнігі эвакуіравалі ў Маскву, Санкт-Пецярбург, Навасібірск — здавалася, часова, але фактычна многія з іх дагэтуль не вярнуліся. «Я ўжо неаднаразова выказваў думку, і зноў паўтаруся, што ў юбілейны год Перамогі трэба вяртаць у Беларусь тыя каштоўнасці, артэфакты, якія ёй належаць», — зазначаў Ігар Марзлюк.

Як плануецца, экспазіцыя «Вайна і мір. Беларусь памятае. Вяртанне» будзе працаваць у выставачным комплексе Нацыянальнай бібліятэкі да канца бягучага года.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.
Фота аўтара.